

A Ben Eden Project

LIFEBOOK

16 of the oldest Czech Jews and their life stories

Exhibit opened December 10, 2002 at the Educational Centre of the Jewish Museum in Prague

The Charles Jordan Retirement Home, named after the former Executive Vice-Chairman of the JDC, is run by the Prague Jewish Community. Currently, it houses 16 Jewish seniors, aged 76 to 98. Born across Central Europe, all have survived the Holocaust in various ways and then lived through 40 years of communism. Some of Prague's oldest Jews, they are a time capsule of Jewish life in the Czech Republic in the past century.

The collection of photographs and stories will first appear in public in a series of travelling exhibitions. Then it will be permanently exhibited at the Charles Jordan retirement home's own memorial gallery.

The exhibit can also be viewed as a virtual gallery at the author's website, BENEDEN.COM.

The Lifebook Project took place under the auspices of the Prague Jewish Community, with the generous support from The American Jewish Joint Distribution Committee, Central Europe Center for Research and Documentation and Jewish Museum in Prague.



Elsa Ehrlichová

* October 19, 1909

“My husband Emil became seriously sick in Terezín, from the bad food and stress. One morning the news came that he was on the list. They selected him for one of the last transports to Auschwitz.

There was nothing I could do to prevent this, in spite of my good job in the camp self-administration. So I wanted to take my daughter and join him – family members could volunteer for transports. I visited Emil at the sick-ward and told him.

His response was quick and firm: “I beg you, don’t go of your own will! I’ll know that you are safe here.” With this decision he saved both me and our daughter.

Of course, by that time we had heard about the gas chambers, but one just didn’t want to believe it. Me, for one, I had gone to German schools and simply couldn’t imagine Germans to be able to do such a thing.”

„Můj manžel Emil v Terezíně vážně onemocněl ze špatného jídla a stresu. Jedno ráno jsem se dozvěděla, že je na seznamu. Byl vybrán do jednoho z posledních transportů do Osvětimi.

Přestože jsem měla dobrou práci ve vnitřní správě ghetta, nemohla jsem s tím nic udělat. Chtěla jsem vzít dceru a jet s ním, což členové rodiny mohli. Navštívila jsem tedy Emila na marodce a řekla mu to.

Jeho odpověď byla rázná a nepřipouštěla odpor: “Prosím tě, nehlaš se dobrovolně. Tady alespoň vím, jak žijete a že jste tu v bezpečí.” Tímto rozhodnutím zachránil mne i naši dceru.

Samozřejmě, tou dobou jsme už všichni slyšeli o plynových komorách. Vědělo se o tom, ale člověk tomu nechtěl věřit. Já jsem například chodila do německých škol a bylo pro mne proto těžké uvěřit, že Němci jsou vůbec schopni něco takového udělat.



Gertruda Ernstová

* January 23, 1908

“On January 22, 1945, the Gross Rosen Concentration Camp was being evacuated. A selection took place. The Oberscharführer – the camp commander – did it himself, one by one:

“You come along, you come along..” To me, he said: “You will stay.”

Myself and the other sick women in the medical ward were to remain and be liquidated by shooting. Three SS-men were assigned to stay behind with us and do this. First, they wanted to dig up a grave, so that there would be no trace.

It was freezing and the soldiers had a hard time digging, so they put up fires to soften the earth. They said they would do the liquidation in the morning.

During that night there was an air raid, we could hear the Russian tanks coming close. And the SS-men just got on their bicycles and left.“

„22. ledna 1945 byl koncentrační tábor Gross Rosen evakuován. Předcházela tomu selekce, kterou prováděl sám Oberscharführer, velitel tábora. Prohlížel si nás pěkně jednu po druhé.

„Ty jdeš s sebou, ty jdeš s sebou..“ Mně řekl: „Ty zůstaneš!“

Já a ostatní nemocné ženy na marodce jsme měly zůstat a být likvidovány zastřelením. Za tím účelem tam s námi zůstali tři esesáci. Ti měli ale nejdříve vykopat opodál hrob, aby po nás nezůstaly žádné stopy.

Byl tuhý mráz a kopání jim šlo ztěžka. Rozhodli se proto zapálit na tom místě ohně. Nám pak řekli, že likvidaci provedou ráno.

V noci byl velký nálet. Ruské tanky se blížily, bylo je už slyšet. Ti esesáci to věděli. V noci sedli na svá kola a zmizeli. Ráno jsme se probudily svobodné.“



Marie Gardová

*** March 5, 1909**

“I was employed as the head nurse in the Jägerkaserne, one of the makeshift “hospitals” of the Terezín Ghetto. It’s uncanny, but it was there where I had the nicest birthday party of my life:

At the time, I was staying in an attic dorm together with 64 other women. And, what a big surprise, they were all celebrating with me.

The women had saved up from their rations – the piece of margarine and little sack of sugar that we were all receiving. They spread it on slices of bread: So we had cake. Many people kept a coffee bean or two, some were still receiving parcels from home. Everyone shared and there was coffee for all of us.

Kurt Meyer came with his accordion, someone else was playing the violin. And I even received little poems, written on all kinds of paper scraps. I was so busy I hardly knew anyone – but all Terezín seemed to know me for the work I did.“

„Pracovala jsem jako vrchní sestra v Jägerkaserne, jedné z ubohých „nemocnic“ terezínského ghetta. Je to opravdu k nevíře, ale právě tam jsem zažila nejkrásnější oslavu svých narozenin.

V tu dobu jsem bydlela s šedesáti čtyřmi dalšími ženami společně na jedné půdě. Bylo pro mě velké překvapení, že je všechny slavily se mnou.

Každá něco ušetřila z kousku margarínu a sáčku cukru, které jsme dostávali. Margarín s cukrem na chlebu – to byl pro nás tenkrát dort. Spousta lidí si schovávalo zrnko-dvě kávy, někteří ještě dostávali balíčky z domova. Daly jsme to dohromady – a měly jsme opravdové kafe.

Kurt Meyer přišel se svou harmonikou, někdo další hrál na housle. Dostala jsem dokonce básničky, napsané na nejrůznějších zbytcích papíru. Já měla tenkrát tolik práce, že jsem nikoho neznala, ale celý Terezín znal mě.“



Alžběta Horovitzová

* February 10, 1904

“The last boat for Palestine was about to leave Bratislava. Oto, my adoptive son, was eager to get on it. Yet I was afraid to let him go away into the unknown; after all he was only a 19-year old boy. In addition, the trip was expensive for us. But Oto had made up his mind.

He spent the whole night before the ship's departure sitting on my bed, and kept repeating: “All my friends are going, I have to leave, the ground is getting hot here.” Finally, I gave in.

But the ticket cost 6000 Crowns and I only had 2000 on hand. In the morning I scrambled to borrow part from my boss and the rest from my mother.

The boat my son took that afternoon was delayed many times and finally capsized in Italy. As soon as Oto reached Israel, he joined the British army. He actually came back home from the other direction, through a beach in Normandy.”

„Poslední loď do Palestiny kotvila připravena v bratislavském přístavu. Můj adoptivní syn Oto s ní chtěl odjet. Já jsem se ale bála ho jen tak pustit do neznáma, vždyť to byl jenom devatenáctiletý kluk. Navíc byla pro nás cesta hodně drahá. Oto se ale už rozhodl a byl neoblomný.

Celou noc před odplutím lodě seděl u mě na posteli a prosil mě, abych ho pustila. Stále jen opakoval: „Všichni kamarádi jedou, musím zmizet, je tady horká půda.“ Nakonec jsem souhlasila.

Lodní lístek stál 6000 korun a já jsem měla doma jen 2000. Ráno jsem si narychlo vypůjčila peníze od šéfa v práci a zbytek pak od své matky.

Syn odjel odpoledne. Cesta byla dlouhá a loď se ke všemu v Itálii potopila. Oto se ale do Izraele nakonec dostal a vstoupil do Britské armády. Díky tomu se pak vrátil domů z opačné strany, přes normandské pobřeží.“



Ruth Kleinová

*** April 6, 1909**

“On the deathmarch, we were spending the night in a barn, packed as tight as sardines in a can. Around midnight I heard Anka cry out in pain. I crawled to her on all four across the sleeping girls.

“What now?” I wondered when I got to her. The barn was pitch black, I couldn't even see my hands. But I had to act. Using threats I pried a bottle of vodka from someone and washed my hands. Somehow a pair of rusty scissors surfaced, a blanket, then one girl took off her shirt and gave it to us.

By dawn, I told Anka to start pressing. Once, and I could see the head. Twice, and.. I grabbed the baby by its armpits and pulled it out. We had no water so we just wiped the little boy off and wrapped it in the shirt.

I kissed him and handed him to Anka. We were both crying. Little Tomas – that's the name we gave him on the spot – is a grandfather himself, in America.”

„Jednu noc na pochodu smrti jsme nocovaly ve stodole, namačkané jako sardinky. Kolem půlnoci mě probudily Ančiny steny. Vypravila jsem se k ní po čtyřech přes kousající a škrábající holky.

„Co teď?“, řekla jsem si, když jsem k ní dolezla. Byla taková tma, že jsem neviděla ani své ruce. Něco se ale udělat muselo. Od jedné holky jsem výhružkami dostala láhev vodky. Pak se objevily rezavé nůžky a další z děvčat nám přinesla deku. Dokonce si sundala košili a také nám ji dala.

Když začlo svítat, řekla jsem Ance, ať začne tlačit. Zatlačila jednou a už jsem viděla hlavičku. Po druhé a.. chytla jsem dítě pod ramínkama a vytáhla je ven. Mimino nebylo kde umýt, tak jsme ho pěkně utřely a zabalily do košile, kterou jsme dostaly.

Dala jsem mu pusku a předala ho Ance. Oběma nám tekly slzy. A malý Tomáš – jak jsme ho tenkrát pojmenovaly – je teď už dědečkem, žije v Americe.“



Šarlota Králová

*** March 11, 1921**

“I arrived in Auschwitz from the Uzhorod Ghetto. Right off the train, I got into a selection. At that time we didn't know what this was exactly about. But anyway, we were all scared, cold and frightened.

The long line moved fast. When my turn came, the SS-man in charge pointed me towards the line that kept growing with old and sick people. I obliged, as resolutely as I could.

“Die ist ja noch Milch und Blut,” a tall man with a white gown over his black uniform shouted jokingly. I turned around and the man waved me back to the left line.*

That one quip had saved my life. I later learned that the man in the white was the infamous Dr. Mengele himself.”

*She still got some flesh on those bones.

„Do Osvětimi jsem se dostala z Užhorodského ghetta. Přímo z vlaku nás seřadili do selekce. To jsme ještě přesně nevěděly, co to znamená. Všechny jsme ale byly zmatené, měly strach a byla nám zima.

Dlouhá řada se hýbala rychle. Když došlo na mě, esesák, který rozhodoval, mě poslal do řady se starými a nemocnými. Vydala jsem se tam tak odhodlaně a pevně, jak to šlo.

“Die ist ja noch Milch und Blut,” náhle rozverně křiknul vysoký muž, který měl přes černou uniformu přehozený bílý plášť. Otočila jsem se a ten muž mi rukou ukázal zpátky na druhou stranu.*

Tenhle žertík mi zachránil život. Později jsem se dozvěděla, že ten muž v bílém plášti byl sám nechvalně známý doktor Mengele.“

*Ta je přece ještě krev a mlíko.



Leopoldina Natanová

*** December 28, 1926**

“I was only sixteen and I was employed in the Terezín Ghetto self-administration as a runner.

On an errand, I saw the much talked-about Swiss Red Cross delegation. They were being shown around by the cream of the local SS.

I started running past them really fast. As I was passing Heindel, one of the SS-men, I pushed him with my elbow, as if by accident. I turned around and saw him just stare back at me, without a word. My mother then scolded me severely for this and she was right. But I was very proud of what I did.

After the liberation, I returned home to Vienna. Among the things I recovered were my late mother's clothes. I started wearing them and never bothered to remove the yellow star they bore.

“Why don't you take it off?”, people asked. “It's them who should be ashamed, not me,” I retorted”

„Bylo mi teprve šestnáct a v Terezíně jsem dostala práci jako poslíček.

Jednou jsem na cestě zahlédla dlouho očekávanou delegaci Švýcarského červeného kříže. Komisi prováděli esesáctí pohlaváři.

Rozběhla jsem se jejich směrem a nabrala rychlost. Když jsem míjela Heindela, jednoho z esesáků, vrazila jsem do něj loktem, jakoby nechtěně. Když jsem se otočila, on se na mě jenom díval a neřekl ani slovo. Maminka mi pak vynadala a měla pravdu. Já ale přesto byla na svůj skutek pyšná.

Po osvobození jsem se vrátila domů do Vídně. Mezi věcmi, které se zachránily, byly i šaty po mamince. Začala jsem je nosit a ani mě nenapadlo z nich párat hvězdu.

„Proč to nesundáš?“, ptali se mě často. A já na to: „Já se za nic stydět nemusím, ať se styděj oni.“



Jiří Richter

*** December 4, 1919**

“One afternoon, a messenger came to our barracks in Auschwitz looking for me: “Richter, you are the guitar player, right?”

Indeed, I was quite a decent player. I realized that a friend, someone well-placed who wanted to help me to some extra soup, must have put me on the list of extras for the camp orchestra. Anyway, I didn't have a choice, so I got up and followed the messenger.

We made a sorry little band: Just me with a guitar, a violinist and one or two other musicians. As we reported for duty, we were in for a surprise:

Instead of just playing for SS guards or some camp personalities, we had to accompany an execution – with cheerful pre-war melodies. They were giving out 25 blows with a baton on the behind, for coming late to a call and alike. People usually survived this – myself, I endured it three times.”

„Jedno odpoledne mě přišel do našeho bloku v Osvětimi hledat poslíček: „Richter, ty jsi ten kytarista, je to tak?“

Byla to pravda, hrál jsem docela slušně. Došlo mi, že to muselo být dílo nějakého známého, někoho na vlivném místě, který mi chtěl dopomoci k nějaké polévce navíc a zapsal mě na seznam do lágrkapely. V každém případě jsem stejně neměl na vybranou, a tak jsem se zvedl a následoval poslíčka.

Byla to dost ubohá kapela: Já s kytarou, houslista a pak ještě jeden nebo dva hráči. Když jsme dorazili na místo, přišlo překvapení.

Mysleli jsme, že budeme hrát pro strážce SS nebo pro nějaké táborové prominenty. Místo toho jsme doprovázeli exekuci. Hráli jsme a oni vypláceli pětadvacet ran holí na zadek těm, co přišli pozdě na appel. Lidé tenhle trest ale většinou přežili – sám jsem dostal asi třikrát.“



Eliška Říhová

* April 14, 1923

“My mother, Rose, managed to put me on one of the last kindertransports to England. I was safe.

They couldn't leave. Fanda, my father, decided not to show up for a transport. Instead, he made arrangements with the Homolkas, a brave Czech family in a tiny village close to Pilsen. In their living room, there was a little niche, big enough for two to stand and a pot. They moved a cupboard in front of it and filled it with clothes to hide the opening.

Once Homolkas' son was taken to the hospital with diphtheria. The day after, two inspectors arrived with orders to fumigate the house. My parents were hiding in their cache as the window and door were sealed. After the formaldehyde lamp was put on, Mrs. Homolkova quickly invited the men for a meal in the kitchen. Then she darted out of the house and opened the window from outside. My parents, handkerchiefs on their mouths, were already waiting..”

„Mojí matce, Růženě, se podařilo mě dostat do jednoho z posledních kindertransportů do Anglie.

Rodiče ovšem odjet nemohli. Fanda, můj otec, rozhodl, že do transportu nepůjdou. Domluvil se s rodinou Homolkových, statečnými sedláky z Nechanic u Plzně. V jejich světnici byl malý výklenek, kde mohli stát dva lidé a ještě hrnec. Výklenek zahradili velikou skříní a vlez do skryše zamaskovali všemožným šatstvem.

Jednou Homolkovic syn onemocněl a odvezli ho do nemocnice se záškrtem. Den nato přijeli nehlášeně dva lidé provést desinfekci. Rodiče byli schovaní za skříní. Okna i dveře byly utěsněny a formalínová lampa zapálena. Paní Homolková rychle pozvala muže do kuchyně na něco k snědku. Sama vyběhla do zahrady a otevřela okno z druhé strany. Byl nejvyšší čas – rodiče už čekali u okna s kapesníky u úst a jedovatý dým stoupal ke stropu..“



Dezider Šalomon

* May 18, 1918

“We were some 200 Jewish boys from Hungary, sent as slaves to the Doneck region in Russia to dig trenches for the Wehrmacht.

The Russians were just across, on the other bank of the Don river, also digging in. Over loudspeakers, they were enticing us to run over. One night I took the chance – the odds were low, since few got across the frozen river without catching a bullet.

I was lucky. And in for a big surprise: The Russians sent me, as a Jew, straight to Siberia. I ended up in Chrenovoj, one of the many camps.

There was simply nothing to eat there. We were about to die from hunger. The Spanish prisoners were the first to start:

They cut off what they could from the frozen dead bodies and roasted it over campfires. Everyone followed suit, we were eating one another to survive.”

„Bylo nás asi 200 židovských kluků z Maďarska. Přivezli nás jako otroky do Donské oblasti v Rusku, kde jsme měli kopat zákopy pro Wehrmacht.

Rusové byli přímo naproti, na druhém břehu řeky Don, a dělali to samé, opevňovali se. Přes tlampače nás lákali, abychom k nim přeběhli. Jednu noc jsem se odhodlal – šance byly malé, jen asi jeden z deseti se dostal přes zamrzlou řeku, aniž by koupil kulku.

Měl jsem štěstí. Pak mě ale čekalo překvapení: Rusové mě, jako Žida, poslali přímo na Sibiř. Dostal jsem se do tábora jménem Chrenovoj.

Nebylo co jíst – jednoduše nám přestali dávat jakékoli jídlo. Umírali jsme hlady. Pak s tím španělští vězni začali:

Vytáhli ze zmrzlé hromady tělo, ořezali, co se dalo, a pekli to na ohni. Naučili nás to všechny. Jedli jsme sebe navzájem, abychom přežili.“



Magdalena Sterecová

* October 5, 1911

“When Transylvania, where I was born, became part of Hungary, our family decided to flee to Bucharest. Unlike elsewhere in Europe, Jews were tolerated in Romania. Few of us were sent away to the camps. Sure, the regime was fascist and it had to play ball with Adolf too. There was harassment and injustice, but we survived. There even was a Jewish theater – and I used to go as much as I could.

There I met my future husband, Hugo, a Czech Jew. He was managing a big printing factory in Bucharest. After his German wife left him for a Wehrmacht officer, we became close.

Once a group of workers, members of the fascist party, came to his office to ask for leave – to join a rampage around town, breaking into Jewish shops and the like. They knew he was a Jew. They still had to ask permission. He, of course, had to grant it.. This is what wartime Romania was like for us.”

„Když se mé rodné Sedmihradsko stalo součástí Maďarska, naše rodina se rozhodla utéct do Bukurešti. Na rozdíl od zbytku Evropy, byli Židé v Rumunsku tolerováni. Jen málo z nás poslali do táborů. Samozřejmě, režim byl fašistický a také musel sekat dobrotu Adolfovi. Děly se ústrky a nespravedlnosti, ale přežili jsme. Dokonce jsme měli v Bukurešti židovské divadlo – já tam chodila hodně často.

Tam jsem se seznámila s Hugem, českým Židem, který byl ředitelem tiskárenského podniku. Sblížili jsme se poté, co mu jeho německá žena utekla s důstojníkem Wehrmachtu.

Jednou za ním do kanceláře přišla skupina dělníků, členů fašistické organizace. Požádali ho o dovolenou – aby mohli jít po celém městě rozbíjet židovské výlohy a tak podobně. Věděli, že je Žid. Přesto přišli prosit o svolení. A Hugo sám musel souhlasit.. Takové bylo válečné Rumunsko.“



Šarlota Veselá

* November 10, 1920

“Our whole family was sent to Auschwitz together. Through the cracks in the cattle car, I saw scores of slow-moving people in striped clothes, with no hair, in miserable shape. Some of them, as they saw the train, started lifting both arms upwards. I thought this was some kind of a lunatic asylum.

The day after our arrival, my two sisters and I started asking around about where our parents were. “There, up there are your parents,” one of the prisoners, a Polish girl, told me, and pointed her arms to the sky.

We stuck together. The three of us slept in the same bunk and watched out for each other. Anicka, the oldest, worked as a helper in the kitchen. She wore a long overcoat and into it she had sewn secret pockets. Every evening she brought me and my sister Rose a potato or two. She was daily risking her life to feed the two of us. We all survived.”

„Přijeli jsme do Osvětimi s celou rodinou. Skrze škvíry ve vagónu jsem viděla skupinky pomalu se pohybujících lidí v pruhovaném oblečení, bez vlasů, v zuboženém stavu. Když si všimli vlaku, někteří ukazovali rukama směrem nahoru. Myslela jsem si, že jsme přijeli do nějakého blázince.

Den po příjezdu jsme se – byly jsme tři sestry – začaly vyptávat po našich rodičích. „Tam máš rodiče, tam..“ řekla mi nakonec jedna holka z Polska, spoluvězeňkyně, a ukazovala přitom rukama nahoru na oblohu.

Držely jsme spolu. Spaly jsme všechny tři vedle sebe na jedné posteli a dávaly jsme jedna na druhou pozor, jak jen to bylo možné. Anička, nejstarší, vypomáhala v kuchyni a chodila pro brambory. Všíla si tajné kapsičky do svého dlouhého kabátu a každý večer nosila mě a sestře Růže nějaký ten brambor. Denně tím riskovala život! Přežily jsme všechny.“



Irma Weiglová

*** April 23, 1906**

“When my sister, Greta Paschová, learned that her husband was on the list for a transport out of Terezín, she took her daughter, Zuzka, and went to see the commander in charge, an SS-woman named Hoppe who insisted on being called Dr. Hoppe.

“What does the Jewess want?” Hoppe asked. Greta explained that they were a family and begged the SS-woman to keep them together.

“So what, at least this way there will be no more stinking Jews born, when the males and females are separated,” was the answer.

“None of us stinks,” my sister responded. Hoppe promptly dealt her a big slap on the face. Zuzka, a girl of fifteen, jumped on the woman and started tearing her hair, scratching, biting.. until she was disengaged by two aides and her own terrified mother.

Next day, family was united - in the transport.”

„Když se moje sestra, Greta Paschová, dozvěděla, že byl její manžel zařazen do transportu, vzala s sebou svoji dceru Zuzku a vydala se za náčelnicí Drážďanských kasáren, esesačkou Hoppeovou, která si nechávala říkat Dr. Hoppeová.

„Co si Židovka přeje?“, zeptala se Hoppeová Greta. Ta jí vysvětlila, že jsou jedna rodina a poprosila esesačku, aby je nerozdělovala.

„No a co, takhle se alespoň nebudou rodit smradlaví Židé, když oddělíme ženy od mužů,“ zněla odpověď.

„Z nás nikdo nesmrdí,“ řekla sestra hrdě. Hoppeová jí na to okamžitě vrazila velkou facku. Zuzka, patnáctileté děvčátko, na tu ženu skočila, přísála se k ní a začala jí škubat vlasy, škrábat a kousat.. než se dvěma adjutantkám a matce podařilo ji odtrhnout.

Den poté byla rodina pospolu - v transportu.“



Stella Weinrebová

* October 25, 1914

“It was close to the end of the War when me and my mother Leonora ended up in Birkenau.

I was quite quick-thinking and my German was excellent. This helped a lot: I could find my way around and “organize” ourselves a bit.

Suddenly, our block had to line up outside. “Selection!” The two rows grew quickly: I was sent to one and mother to the other. No one told us which was which, but I gathered that she was on the wrong side.

I furtively called out several times to her to run over. When she finally noticed me, she just waved her head from side to side. She must have been paralysed by the moment. Without thinking, I made it across to her and, against her will, dragged her back to my side. Almost there, my heart froze as I spotted a soldier looking at me. He must have seen it all.. Yet he just turned away and moved on.”

„Ke konci války jsem se spolu s matkou, Leonorou, dostala až do Birkenau.

Byla jsem šikovná a mluvila jsem perfektně německy. To byla velká výhoda: Bylo tak lehčí se rozkoukat a trochu sebe a matku „zorganizovat.“

Jednou náš blok musel nastoupit venku. „Selekce!“ Dvě řady rychle rostly: Mě poslali do jedné a maminku do druhé. Nikdo nám neřekl, která byla která, ale došlo mi, že máma se octla na té špatné straně.

Několikrát jsem na ni kradmo volala, aby se vrátila. Když si mě nakonec všimla, jenom zakroutila hlavou. Musela být tou situací úplně zmatená. Bez přemýšlení jsem přeběhla k ní a proti její vůli ji táhla do mé řady. Když už jsem byla skoro zpátky, ztuhla mi krev v žilách. Všimla jsem si totiž vojáka, který mě sledoval. Musel to všechno vidět.. On se ale otočil a odešel jinam.“



Vlastimila Zingerová

* August 16, 1908

“I met my first husband, Otto Weiss, in an outdoor swimming pool in Prague. He was a salesman, a trader in hops, and something of a good looking. Otto was a Jew yet felt Czech above all. The fact that I was a “shikse,” not Jewish, wasn’t an issue.

We didn’t have any children, the times just didn’t feel secure enough. When the Germans came, they got worse. Otto lost his job, fortunately I kept mine at one of Prague’s best tailors – Mrs. Bata, Tomas Bata’s wife, was among my customers.

By the time I had to saw the stars on all of my husband’s coats and jackets, people were advising me to divorce him, to do the smart thing: “Divorce with a Jew is just a formality,” someone told me.

I loved my husband and did nothing. Otto had to go to Terezín for several weeks, then the war ended. After he died in the fifties, I married Desider Zinger, a Jewish doctor. Quite a coincidence, I realize..”

„Se svým prvním manželem, Ottou Weissem, jsem se seznámila na plovárně v Praze. Byl obchodníkem, prodával chmel, hodně cestoval a byl to fešák. Otto byl Žid, ale cítil se být především Čechem. To, že já jsem byla „šikze“ a ne Židovka, nehrálo roli.

Neměli jsme děti, prostě na to nebyla doba. Když nás obsadili Němci, vše se ještě zhoršilo. Otto přišel o práci. Naštěstí jsem si udržela tu svoji, prodávala jsem v salonu Podolská na Národní třídě. Oblékala se u nás například paní Baťová, žena Tomáše Baťi.

Musela jsem manželovi našít hvězdy na všechny kabáty a saka. Lidé mi občas radili, abych byla rozumná a nechala se rozvést: „Rozvodové řízení s Židem je jen formalita,“ řekl mi tenkrát někdo.

Neudělala jsem nic. Otto musel na pár týdnů do Terezína, pak válka skončila. Když v padesátých letech zemřel, provdala jsem se znovu za Desidera



Vilém Zvillinger

*** March 1, 1920**

“I was called into the very first transport. They took us, one thousand young men from Ostrava, to a deep forest close to the Polish-Russian border. There, it felt as if the soldiers suddenly didn’t know what to do with us – the concentration camp where the railway tracks ended wasn’t nearly built yet.

After some nerve-wrecking hours, our guards stepped aside and opened fire. They were shooting mostly in the air. Everyone ran. After we were in safe distance, me and my uncle caught our breath and found our direction – freedom was close.

We swam across the Sam river and reached the city of Sambor. There, the Jewish Community took good care of us. They gave us clothes and food. I soon started going to high school again.

Next summer, the Soviet police picked us up at night. We were indicted, – for “illegal border crossing” – sentenced on the spot and sent to a Gulag.”

„Povolali mě do prvního transportu vůbec. Náš vlak s tisícem mladých mužů z Ostravy se zastavil v hlubokém lese poblíž polsko-ruské hranice. Vypadalo to, jakože ti vojáci přesně neví, co s námi mají udělat – plánovaný koncentrák v místě, kde končily koleje, nebyl ani zdaleka dostavěný.

Po několika hodinách nejistoty od nás strážní odstoupili a zahájili palbu. Stříleli ale více méně do vzduchu. Všichni se rozutekli. Když jsme už byli v bezpečné vzdálenosti, já a můj strýc jsme si oddechli a zorientovali se – svoboda byla blízko.

Přeplavali jsme řeku Sam a došli do města Samboru. Místní Židovská obec se o nás dobře postarala – dali nám oblečení a jídlo a dokonce jsem tam znovu začal chodit do gymnasia.

V létě si pro nás jednou v noci přišla sovětská policie. Obvinili nás z „ilegálního přechodu hranic“, ještě ten den odsoudili a poslali do gulagu.“